

3 Tdo 825/2013

Nutná obrana a použití zbraně proti neozbrojenému agresorovi.

Střelba proti neozbrojenému agresivnímu člověku může být za splnění všech zákonných podmínek nutnou obranou podle § 29 tr. zákoníku. V tomto případě však musí být zvláště pečlivě posuzována její přiměřenost. Použití střelné zbraně totiž vždy představuje možnost vzniku fatálního následku (tj. usmrcení jiného), se kterým každý průměrně disponovaný jedinec musí počítat. Proto je zde mimo jiné podstatné zjištění, zda osoba jednající v nutné obraně mohla za konkrétních podmínek použít zbraň i jiným způsobem, aniž by došlo ke vzniku uvedeného následku.

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 30. října 2013 o dovolání obviněného J. J., proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 8 To 29/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 12/2008, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. s e dovolání obviněného J. J. o d m í t á.

Odůvodnění:

I.

V projednávané věci se jednalo o druhé rozhodnutí ve věci, kdy původní usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 3 Tdo 856/2010, jímž bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto dovolání obviněného J. J. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 8 To 29/2010, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 12/2008, bylo spolu s výše uvedeným rozhodnutím odvolacího soudu a jemu předcházejícím rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 2 T 12/2008, zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 18. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10.

Ústavní soud dospěl k závěru, že k porušení základních práv obviněného došlo především v procesu dokazování před obecnými soudy, zejména extrémně vadným hodnocením důkazů, kdy se obecným soudům nepodařilo přesvědčivě vyvrátit obhajobu obviněného a závěr o vině nepřesvědčivě a rozporně odůvodnily. Velmi důležité pro náležité rozhodnutí o vině je již posouzení počátečního stavu, předcházejícího celému incidentu, zejména pak posouzení role, jakou v něm sehrál obviněný, kdy Ústavní soud shledal, že skutkové verze obviněného a obecných soudů ohledně toho, kdo byl počátečním iniciátorem tělesné (brachiální) potyčky mezi obviněným a poškozeným, jinými slovy, kdo z nich zasadil „první ránu“ mířící na tělo protivníka, byly diametrálně odlišné. Uvedl, že zjištění tohoto faktu je velmi důležité pro posouzení protiprávnosti jednání obviněného, protože na něm je závislé, zda následný průběh incidentu je či není možno posuzovat jako nutnou obranu, event. exces z nutné obrany. Je rovněž důležité pro posouzení toho, zda následné jednání obviněného bylo motivováno tzv. omluvitelnými pohnutkami. Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy ve svých rozhodnutích hodnotily i další zjištěné skutečnosti neobjektivně a v neprospěch obviněného. To se týká především posouzení charakteru zranění, která obviněný utrpěl brachiálním násilím ze strany poškozeného a při kousnutí psem. Tato zranění obviněného byla obecnými soudy vesměs bagatelizována. Závažnou vadou rozhodnutí odvolacího a dovolacího soudu pak dle Ústavního soudu bylo právě chybné posouzení tzv. omluvitelných pohnutek, relevantních pro eventuelní právní kvalifikaci inkriminovaného skutku. Zatímco existence těchto omluvitelných pohnutek byla nalézacím soudem dovozena, soud odvolací a soud dovolací došli k závěru, že tyto omluvitelné pohnutky dány nejsou. Nelze přehlédnout, že orgány činné v trestním řízení byly v právní kvalifikaci inkriminovaného skutku, který se udál ještě za účinnosti trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“), byl však souzen až za účinnosti nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., mimořádně rozkolísané a stíhaly skutek obviněného podle několika zcela rozdílných trestněprávních ustanovení. Již samotná rozkolísanost názorů státních orgánů, aplikujících trestní normy, je negativním jevem, který nepřispívá k právní stabilitě a předvídatelnosti rozhodování a může znejistit obviněného ve volbě efektivních prostředků obhajoby. Ústavní soud je přesvědčen, že závěr odvolacího soudu a dovolacího soudu o neexistenci omluvitelných pohnutek byl za daného stavu buď nesprávný, nebo byl alespoň nedostatečně odůvodněn. Z odůvodněnípoužitého v napadených rozhodnutích odvolacího a dovolacího soudu se Ústavnímu soudu vnučuje dojem, že obecné soudy hledaly spíše jen takové argumenty, které by aplikaci institutu omluvitelných pohnutek vyloučily. Interpretace těchto právních institutů a podmínek pro jejich použití byla přitom nepřipadná a zavádějící. Ústavní soud rovněž shledal za pochybení tu skutečnost, že obecné soudy při ukládání trestu vůbec nebraly v úvahu možnost posoudit daný skutek jako trestný čin, jehož se pachatel dopustil odvraceje útok na fyzickou integritu, aniž byly zcela splněny podmínky nutné obrany [srov. zejm. § 41 písm. g) tr. zákoníku - polehčující okolnosti, § 58 odst. 6 tr. zákoníku - mimořádné snížení trestu odnětí svobody].

S odkazem na judikaturu obecných soudů pak Ústavní soud uvedl, že v projednávané věci obviněný bezprostředně po ukončení nenadálého, velmi citelného fyzického útoku (úderu pěstmi do hlavy a vyražením zubů, sražením na zem,

vypouštěním rozzuřeného psa bojového plemene), jehož se poškozený dopustil z malicherných příčin, reagoval na útok nepřiměřeným násilím (střelbou).

Na podkladě výše uvedeného pak Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy nedostály požadavkům plynoucím ze zásady in dubio pro reo, vyplývající z principu presumpce neviny, zakotveného v článku 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, kdy k extrémnímu porušení došlo již na úrovni „obyčejného“ práva, tj. na úrovni trestněprávních pravidel obsažených v trestním řádu. Soud odvolací a soud dovolací pak nedodržely ústavní pravidlo vyplývající z článku 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, podle něhož trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle pozdějšího trestního zákona, jestliže je to pro pachatele příznivější. Soud odvolací pak tím, že ve věci sám meritorně rozhodl, ačkoliv nebyly splněny podmínky stanovené v [§ 259 odst. 3](#) tr. ř., porušil právo na odvolání v trestních věcech, garantované článkem 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Současně se vyjádřil v tom smyslu, že rozhodnutí odvolacího soudu je třeba pokládat za překvapivé. Ústavní soud z uvedených důvodů ústavní stížností napadená rozhodnutí zrušil, čímž byl vytvořen prostor pro postup obecných soudů podle [§ 314h](#) až [§ 314k](#) tr. ř.

Následně byl obviněný J. J. rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 2 T 12/2008, uznán vinným zločinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle [§ 146a odst. 3, odst. 5](#) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „tr. zákoník“), kterého se dle skutkových zjištění dopustil tím, že „dne 17. 5. 2008 v době kolem 02.10 hodin v T., v ulici L., při cestě z restaurace, kde požil alkoholické nápoje se zastavil před branou domu, kde oslovil psa poškozeného, načež poškozený L. L., vyběhl za vrata svého domu a odstrčil obžalovaného a následně došlo ke slovní a fyzické potyčce, kdy obžalovaný čelil velmi citelnému fyzickému útoku, při němž ze strany poškozeného došlo k úderům pěstmi do hlavy, k vyražení zubů, sražení na zem a útokům rozzuřeného psa bojového plemene, v průběhu potyčky s vědomím možného způsobení těžké újmy na zdraví, kdy se nacházel v silném rozrušení ze strachu a v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, úmyslně použil vůči L. L., svoji legálně drženou střelnou zbraň značky Glock model 17, ráže 9 mm, tak, že na něho ze vzdálenosti nejméně do 1,5 metru 2x vystřelil a zasáhl ho nejprve do nohy, poté do hrudníku, čímž mu způsobil průstřel levého bérce dolní končetiny a průstřel v oblasti levého hrudníku, pronikající srdcem a způsobující vnitřní vykrváčení, na jehož následky L. L. téhož dne v 03.58 hodin zemřel“.

Za to byl obviněný odsouzen podle [§ 146a odst. 5](#) tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 2 (dvou) roků, jehož výkon byl podle [§ 81 odst. 1](#) tr. zákoníku a [§ 82 odst. 1](#) tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 (pěti) roků. Dále byl obviněnému podle [§ 70 odst. 1 písm. a\)](#) tr. zákoníku uložen trest propadnutí věci, a to střelné zbraně značky Glock, model 17, ráže 9 mm, včetně zásobníku s 12 kusy nábojů a 1 kusu náboje 9 mm Luger.

Podle [§ 228 odst. 1](#) tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost uhradit poškozeným škodu ve výši:

- Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, Územnímu pracovišti Trutnov, Slezská 41, Trutnov - 5.779,- Kč;

- L. L., - 220.490,-Kč;

- E. P., - 256.660,-Kč;

- L. L., zastoupené matkou E. P. - 240.000,- Kč;

- L. L., - 240.000,- Kč;

- L. L., - 175.000,- Kč;

- A. L., - 74.073,- Kč.

Podle [§ 229 odst. 1](#) tr. ř. byl poškozený J. P., odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle [§ 229 odst. 2](#) tr. ř. pak byli poškození E. P., L. L., zastoupená matkou E. P., a A. L., se zbytky svých nároků na náhradu škody odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové podal obviněný J. J. odvolání. Odvolání v neprospěch obviněného podal i státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové. Prostřednictvím svého zmocněnce podal odvolání i poškozený A. L.

O odvolání rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 8 To 29/2013, a to tak, že podle [§ 259 odst. 1 písm. c\), d\), f\)](#) tr. ř. napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 2 T 12/2008, zrušil a podle [§ 259 odst. 3](#) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného J. J. uznal vinným zločinem zabití podle [§ 141 odst. 1](#) tr. zákoníku, a to na podkladě skutkového stavu spočívajícím v tom, že „dne 16. 5. 2008 v dopoledních hodinách ve svém bydlišti v T. se ozbrojil legálně drženou pistolí zn. Glock, model 17, ráže 9mm a poté ve večerních a nočních hodinách požíval v různých restauracích v T. alkoholické nápoje tak, že se přivedl do stavu těžké opilosti (2,17 až 2,26 promile alkoholu v krvi). V tomto stavu pak dne 17. 5. 2008 v době kolem 02.10 hodin v ulici L. při cestě z restaurace dráždil psa rasy rottweiler, který byl za plotem a který v důsledku přítomnosti obžalovaného hlasitě štěkal. Na přetrvávající štěkot psa reagoval poškozený L. L., který byl rovněž pod vlivem alkoholu (1,53 promile) tak, že oblečen pouze do trenýrek a trička vyšel před dům, kde došlo ke slovní a fyzické potyčce mezi oběma muži, v průběhu které inkasoval obžalovaný jako první opakovaný úder pěstí do obličeje, při kterém došlo ke zlomení dvou předních zubů a k drobným oděrkám a zhmožděninám, po kterých obžalovaný upadl na zem. Do incidentu se zapojil také pes poškozeného, který kousl obžalovaného do loktu levé ruky. Útok poškozeného a jeho psa obžalovaného silně rozrušil a ze strachu a úleku vůči poškozenému použil zbraň tak, že na něho ze vzdálenosti nejméně do 1,5 m 2x vystřelil a zasáhl jej do nohy a do hrudníku, čímž mu způsobil zejména průstřel hrudníku, pronikající srdcem, na jehož následky poškozený zemřel, a poté obžalovaný zastřelil i psa“.

Za to byl odvolacím soudem obviněný odsouzen podle [§ 141 odst. 1](#) tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 6 (šesti) let, pro jehož výkon byl podle [§ 56 odst. 2 písm. c\)](#) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Dále byl obviněnému podle [§ 70 odst. 1 písm. a\)](#) tr. zákoníku uložen trest propadnutí věci, a to pistole značky Glock, model 17, ráže 9 mm, včetně zásobníku s 12 kusy nábojů a 1 kusu náboje 9 mm Luger.

Podle [§ 228 odst. 1](#) tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost uhradit poškozeným škodu ve výši:

- Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, Územnímu pracovišti Trutnov, Slezská 41, Trutnov - 5.779,- Kč;

- L. L., - 220.490,-Kč;

- E. P., - 256.660,-Kč;

- L. L., zastoupené matkou E. P., - 240.000,- Kč;

- L. L., - 240.000,- Kč;

- L. L., - 175.000,- Kč;

- A. L., - 129.846,- Kč.

Podle [§ 229 odst. 1](#) tr. ř. byl poškozený J. P., odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle [§ 229 odst. 2](#) tr. ř. pak byly poškozené E. P. a L. L. odkázány se zbytky svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle [§ 256](#) tr. ř. bylo odvolání obviněného J. J. zamítnuto.

II.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání (č. I. 1113 - 1131) oprávněný se o výslovně uvedený dovolací důvod podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř., s tím, že rozhodnutí Vrchního soudu v Praze spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném hmotněprávním posouzení.

V rámci své argumentace má obviněný za to, že se odvolací soud dopustil pochybení v hmotně právním posouzení, neboť se jednalo o čin spáchaný v nutné obraně. Jeho obhajoba dosud nebyla obecnými soudy přesvědčivě vyvrácena, a to ani stran případných excesů z nutné obrany, či pozitivního skutkového omylu o okolnostech vylučujících protiprávnost, kdy se soudy neobtěžovaly na příkaz Ústavního soudu při ukládání trestu zabývat otázkou mimořádného snížení trestu odnětí svobody z důvodu uvedeného v [§ 58 odst. 6](#) tr. zákoníku. Je toho názoru, že chtějí-li jej obecné soudy uznat vinným skutkem ať už jakéhokoliv právní kvalifikace, je nutno nejprve vyvrátit skutkovou verzi a obhajobu, a to na základě provedeného dokazování a skutkových zjištění, z nichž budou vyvozeny adekvátní skutkové závěry. Toto však učiněno nebylo. Obsáhla argumentace zabývající se obhajobou z hlediska nutné obrany nebyla soudem vůbec zohledněna, soud se s ní nijak neobtěžoval zabývat, natož se s ní argumentačně právně vypořádat z hlediska stávající judikatury o nutné obraně, kdy obviněný na podklad svého tvrzení předkládá vybrané citace z judikatury. Obviněný namítl, že soudy nejenže nedostatečně a nepřesvědčivě odůvodnily své závěry, ale zjištěné skutečnosti hodnotily jednostranně v jeho neprospěch a současně skutečnosti svědčící v jeho prospěch bagatelizovaly.

Obviněný uvedl, že reagoval spontánně a shodou okolností vystřelil do oblasti, kde měl poškozený uloženy životně důležité orgány, když se ocitl vleže na zádech, zasypán sérií úderů až vysoké intenzity směřující do obličeje, navíc pod útokem psa bojového plemene, v důsledku čehož měl strach o holý život. V posuzovaném případě jím byl použit v daný okamžik vůbec jediný dostupný prostředek, který byl způsobitelný fyzické násilí poškozeného a dorážejícího psa bojového plemene odvrátit. Domnívá se, že pokud byl poškozený zasažen první střelou do dolní končetiny, jednalo se o zcela adekvátní projev nutné obrany vzhledem ke konkrétní situaci, neboť obviněný objektivně jinou možnost bezprostřední a účinné obrany vůči atakům poškozeného neměl, kdy vzhledem k postavení poškozeného rovněž ani varovný výstřel nepřicházel fakticky v úvahu. Dále uvedl, že není racionálně zdůvodnitelné, že když na poškozeného vystřelil první střelou a tato zasáhla poškozeného do dolní části končetiny, že by jednak neslyšel hluk způsobený výstřelem z krátké zbraně (který ostatně zaslechli i vypovídající svědci ve značné vzdálenosti) a nepociťoval by bolestivost zásahu a svého jednání reflexivně zanechal, nebyl-li by tento rozhodnut v násilném útoku i nadále pokračovat. Vzhledem ke všem okolnostem případu se proto obviněný domnívá, že způsob, kterým byl odvrácen útok poškozeného jako takový, zjevně nepřiměřený nebyl, přestože směřoval vůči útočníku, jež zdánlivě mohl být omylem soudem považován za neozbrojeného, byť fakticky užil k útoku psa bojového plemene - živou zbraň. Obviněný uvedl, že to byl až následek, který se míře vymykal, kterýžto ale jím nebyl zamýšlen ani v hrubých rysech a z toho důvodu nebyl zahrnut zaviněním (za tohoto předpokladu je proto ani za následek nemožné být trestně odpovědný, neboť absentuje jeden ze znaků skutkové podstaty trestného činu). Soud proto dle názoru obviněného pochybil, když v rámci hodnocení „zjevné nepřiměřenosti“ obrany vůči způsobu útoku, posuzoval a zahrnul především až způsobený následek. Považuje také z principu obecné morálky a spravedlnosti za nesprávné, aby nesl odpovědnost za jednání, kterým pouze odvracel fyzické násilí střední až vysoké intenzity směřující vůči jeho tělesné integritě, kdy pouze bránil vlastní tělesnou integritu. Má to být dle jeho názoru především poškozený, kdo by měl nést následky svého protiprávního jednání, přičemž toto směřovalo a ohrožovalo bezprostředně obviněného na životě, kdy tento, jak vyplývá ze znaleckého zkoumání, v daném okamžiku pociťoval smrtelný strach, fyzickou převahu poškozeného, bezmoc, těžký obavný afekt atd.

V návaznosti na výše uvedené pak má obviněný za to, že odvolacím soudem byla nesprávně vyhodnocena subjektivní stránka trestného činu. V této souvislosti obviněný rovněž zmiňuje tzv. astenický exces, který údajně není českému právnímu řádu znám, a dále se domáhá posouzení svého útoku jako spáchaného v pozitivním omylu o okolnostech vylučujících protiprávnost, což by mělo vylučovat jeho odpovědnost za úmyslný trestný čin, neboť jednal v subjektivním přesvědčení, že se jedná o okolnost vylučující protiprávnost. Pokud by se soud prvního stupně touto námitkou obhajoby zabýval, nemohl by jej uznat vinným pro spáchaní úmyslného trestného činu, byť v úmyslu eventuálním. V projednávané věci nelze na základě provedeného dokazování ani z konkrétních okolností případu dospět k závěru, že u něho byl v době činu dán úmysl, zahrnující a směřující ke způsobení smrti či těžké újmy na zdraví (alespoň v hrubých rysech). Jednalo se toliko o spontánní jednání, které bylo vyvoláno strachem a úlekem z agresivních zásahů a které mělo za následek důvodné obavy o život. V návaznosti na to zpočtybňuje posouzení formy zavinění, když údajně s ohledem na okolnosti případu nelze dovozovat příčinnou souvislost mezi

jednáním a následkem. Z provedeného dokazování jednak vyplynulo, že jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti byly v době činu podstatně sníženy a nadto se nacházel ve stavu zmatku a úleku, obavném afektu z probíhajícího citelného útoku vůči jeho tělesné integritě. Na základě toho pak nelze mít za prokázané, že jednal přinejmenším v úmyslu nepřímém poškozeného usmrtit. Je toho názoru, že následek, který nastal, nebyl zahrnut zaviněním, proto mu jej nelze přičítat. Navíc by zavinění (v potřebné formě) muselo být prokázáno i k překročení mezí nutné obrany. Pokud obecné soudy dovodily eventuální úmysl v rámci skutkové věty, aniž by se zabývaly subjektivní stránkou pachatele ve vztahu k překročení nutné obrany, pak to mohlo mít za následek nesprávné právní hodnocení subjektivní stránky trestného činu pachatele. Pokud soud odsoudil obviněného za úmyslný trestný čin, musel v tomto konkrétním případě dovodit jak úmysl směřující k překročení nutné obrany, tak úmysl pachatele směřující ke způsobení následku, což se však v tomto případě nestalo.

Obviněný dále tvrdí, že soudy obou stupňů nedostály povinností uloženým jim nálezem Ústavního soudu. Vedle nesprávné právní kvalifikace skutku a subjektivní stránky trestného činu obviněný napadenému rozsudku Vrchního soudu v Praze vytýká celou řadu dalších závažných vad a procesních pochybení, pro které nemůže rozsudek nadále obstát. Jedná se o vady, které byly soudem, bez ohledu na výtky Ústavního soudu uvedené v nálezu sp. zn. III. ÚS 3395/10, opakovány. K výtčím Ústavního soudu zůstal, bez ohledu na ústavní princip závaznosti nálezu ústavního soudu uvedené v [čl. 89 odst. 2 Ústavy](#), Vrchní soud v Praze zcela netečný. Obviněný namítá, že přestože Ústavní soud poukázal na nedostatečnou skutkovou zjištění, nebyly Vrchním soudem v Praze připuštěny žádné důkazní návrhy a provedeny další důkazní prostředky, a to přes iniciativu a návrhy obhajoby, které byly zamítnuty. Dle názoru Vrchního soudu v Praze byly navrhované důkazy nadbytečné a skutkový stav nebylo nutno dále zjišťovat. Dle obviněného je zarážející, že i přes intervenci Ústavního soudu Vrchní soud v Praze učinil z provedených důkazů skutková zjištění, z nichž vyvodil diametrálně odlišné závěry než Ústavní soud a rovněž se odchýlil od skutkových zjištění soudu prvního stupně (nesprávná aplikace [§ 259 odst. 3 tr. ř.](#)), například pokud se jedná o iniciaci brachiální potyčky. Vrchní soud v Praze si za této důkazní situace přesto dovolil odchýlit se od hodnocení důkazů a skutkových zjištění učiněných v podstatě autoritativně - Ústavním soudem (tzv. diametrální odlišnost skutkových verzí). Ústavní soud doslova uvedl, že se ze strany poškozeného jednalo o agresivní brachiální útok, přičemž tento byl ze strany poškozeného iniciován vůči odvolateli ze zcela malicherných a zanedbatelných pohnutek, a to i v případě, že by bylo připuštěno, že se jednalo o dráždění psa. Obviněný namítá, že jakkoliv by bylo jeho jednání posouzeno jako dráždění psa, nedosahovalo takové závažnosti, aby opravňovalo poškozeného k napadení a útoku vůči jeho tělesné integritě agresivním brachiálním útokem. Skutkové závěry o provokaci jsou proto v příkrém rozporu se závěry Ústavního soudu. Přestože pak Ústavní soud uvedl, že jednání dovolatele před potyčkou a skutečnost, zda pes štěkal či nikoliv a z jakého důvodu, bylo pro posouzení věci zcela indiferentní, Vrchní soud v Praze opětovně ve skutkové větě uvedl, aniž byl tento stav dostatečně zjištěn a podpořen důkazními prostředky, že dovolatel „dráždil psa rasy rottweiler, který byl za plotem a který v důsledku přítomnosti obžalovaného hlasitě štěkal“. Z provedeného dokazování naopak vyplynulo, že pes tu noc štěkal téměř neustále, a to i v nepřítomnosti obviněného. Obdobně odchýlen provedl Vrchní soud v Praze při vyvozování skutkových závěrů, kdy odchýlně od Ústavního soudu ve vztahu k zapojení psa do incidentu konstatoval, že se nejednalo o zbraň v rukou poškozeného, neboť nebyl proti obviněnému poštván, nýbrž zřejmě vyběhl otevřenou branou za poškozeným a počal s útokem vůči dovolateli. Dle judikatury však je považováno za zbraň i takové zvíře, které sice nebylo výslovně poštváno, ale jehož majitel přihlížející útoku tomuto úmyslně nijak nezabránil. Útok proto může být realizován rovněž formou opomenutí. S ohledem na uvedené lze již v tomto okamžik v kontrastu citovaného nálezu uzavřít, že byla opětovně porušena ústavně garantovaná práva obviněného.

Rovněž se obviněný domnívá, že byl chybnou aplikací [§ 259 odst. 3 tr. ř.](#) opakovaně připraven o možnost dvouinstančního posouzení své věci, přičemž opakovaně nemůže obstát skutkový stav, když neodpovídá zásadě materiální pravdy, a současně nebylo dostatečně doplněno dokazování, resp. bylo provedeno toliko formální doplnění dokazování jeho výslechem, čímž bylo znemožněno, aby byl napadený rozsudek přezkoumán jak stran správnosti a hodnocení provedených důkazů a zjištěných skutkových závěrů, tak po stránce procesního postupu. Obviněný má současně za to, že rozsudek Vrchního soudu v Praze je nepřezkoumatelný, kdy jeho odůvodnění je s ohledem na dosavadní průběh celého trestního řízení nedostatečné a nepřesvědčivé. Uvedený rozsudek Vrchního soudu v Praze pak označil za překvapivý a nepředvídatelný, neboť nebyl podle [§ 225 odst. 2 tr. ř.](#) upozorněn na možnou změnu právní kvalifikace, kdy vycházel pouze z návrhu uvedeného v obžalobě, ale byl odvolacím soudem uznán vinným těžším trestným činem, než soudem nalézacím. Nebyl mu tedy dán dostatečný prostor pro přípravu obhajoby, kdy mu soud měl za tímto účelem poskytnout dostatečnou lhůtu k přípravě a eventuálně jednání pro tyto účely odročit. Je zřejmé, že skutek, pro nějž byl trestně stíhán, byl po právní stránce rozdílně kvalifikován soudem nalézacím a soudem odvolacím, a to v obou případech odchýlně od žaloby. Na tuto změnu nebyl soudem upozorněn, a proto nelze než uzavřít, že postupem Vrchního soudu v Praze došlo k porušení trestního řádu, tedy práva na spravedlivý proces a práva na obhajobu.

K výroku o trestu obviněný namítá, že se soudy obou stupňů nezaobíraly možnostmi aplikace [§ 58 odst. 6 tr. zákoníku](#). Závěrem pak uvedl, že současně podal podnět ke stížnosti pro porušení zákona a podnět ke kárné žalobě na předsedu senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. Jiřího Lněničku, které považuje za součást dovolání.

Na základě výše uvedených námitek obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil podle [§ 265k odst. 1 tr. ř.](#) napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 8 To 29/2013, zrušil a věc podle [§ 265l odst. 1, odst. 3 tr. ř.](#) přikázal Vrchnímu soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí, přičemž, aby bylo současně nařízeno věc projednat a rozhodnout v jiném složení senátu. Dále, aby Nejvyšší soud ve smyslu [§ 265l odst. 4 tr. ř.](#) rozhodl o tom, že se obviněný propouští z výkonu trestu odnětí svobody.

K dovolání obviněného se ve smyslu znění [§ 265h odst. 2](#) věty první tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). Poté, co zopakoval dosavadní průběh řízení a námítky obviněného, uvedl, že s odkazem na dovolací důvod podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř. se nelze úspěšně domáhat opravy skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani přezkoumávání správnosti jimi provedeného dokazování. Zásah do skutkových zjištění je možné připustit v určitém rozsahu i v rámci řízení o dovolání, avšak tehdy, existuje-li extrémní nesoulad mezi učiněnými skutkovými zjištěními na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé. Taková situace však dle jeho názoru v dané věci nenastala. Současně má v obecném smyslu za to, že soudy obou stupňů plně respektovaly pokyny a právní názor Ústavního soudu, vyložené ve výše zmíněném nálezu a podle nich přistoupily k rozhodování ve věci. Zejména totiž doplnily a upřesnily skutková zjištění stran počátku celého konfliktu a intenzity útoku poškozeného, a v návaznosti na to dovodily existenci omluvitelných pohnutek, které umožnily užití privilegované skutkové podstaty. Státní zástupce uvedl, že pokud jde potom o argumentaci obviněného, Ústavní soud nijak zásadně nedovožoval, že by snad měl obviněný jednat v nutné obraně, v jakémkoli omylu či nezaviněně, ale své postoje směřoval zejména právě ke shledání omluvitelných pohnutek a k posouzení činu ve

smyslu [§ 141](#) nebo [§ 146a](#) tr. zákoníku.

K předloženým námitkám uvedl, že – s ohledem na učiněná skutková zjištění - obviněný usmrtil poškozeného, a to za zcela zjevné existence příčinné souvislosti (jež je v dovolání zpochybňována). Smrt poškozeného totiž nepochybně nastala v důsledku střelby obviněného. Vytažení pistole, odjištění a realizované dva výstřely potom obviněný provedl záměrně (byť za existence jistých specifických okolností), když v této souvislosti nelze o jakémkoli jiném vnitřním vztahu obviněného k jeho jednání (např. nedbalostním) uvažovat. Stejně tak se domnívá, že pokud obviněný vystřelil dvakrát, ze vzdálenosti cca do 1,5 m a druhou ranou zasáhl poškozeného do hrudníku, je třeba mít za to, že byl srozuměn se smrtelným následkem. Celý konflikt započal tím, že obviněný dráždil psa poškozeného, kterýžto však reagoval nepřiměřeně, když obviněného napadl údery pěstí do hlavy, za určité podpory psa, který obviněného kousl do loktu (kdy však nedošlo k poštvání psa bojového plemene proti obviněnému). V návaznosti na to se obviněný dostal do stavu rozrušení ze strachu a úleku a poškozeného zastřelil. Takovému skutkovému ději potom plně odpovídá kvalifikace prostřednictvím [§ 141 odst. 1](#) tr. zákoníku. Současně ale jednáním nedošlo k naplnění znaků nutné obrany podle [§ 29 odst. 1, odst. 2](#) tr. zákoníku, neboť přestože byl obviněný terčem útoku poškozeného, nejednalo se o útok, jenž by opravňoval k zastřelení poškozeného, což bylo zcela zjevně přehnanou reakcí. Znak proporcionality ve smyslu [§ 29 odst. 2](#) tr. zákoníku tak nebyl naplněn.

Státní zástupce dále uvedl, že útok poškozeného je v jeho dovolání oproti učiněným skutkovým zjištěním do jisté míry zveličován, v návaznosti na což obviněný dovozuje jednak možnost, že jednal v pozitivním omylu o okolnostech vylučujících protiprávnost (tedy že určitá okolnost vylučující protiprávnost nebyla skutkově dána, ale obviněný se důvodně domníval, že existuje), resp. že jednal v intenzivním excesu z nutné obrany, avšak nezaviněně. Ani zde se však s názorem obviněného neztotožnil, neboť obviněný neměl – při zohlednění všech okolností – žádný důvod domnívat se, že útok poškozeného dosahuje takové míry agresivity, že na něj lze oprávněně reagovat smrtící střelbou. Svého jednání se současně obviněný dopustil, jak již bylo řečeno, záměrně, což zjevně platí i pro tu jeho část, která přesahovala meze nutné obrany.

Ve vztahu k dalším námitkám obviněného státní zástupce uvedl, že obviněný byl nepochybně vzhledem k dříve vydaným (byť posléze zrušeným) rozhodnutím, a to včetně nálezů Ústavního soudu, zpraven, jaké právní kvalifikace jsou zvažovány, čímž tedy k pochybení ve vztahu k [§ 225 odst. 2](#) tr. ř. nedošlo. Rovněž má za to, že byly dány všechny podmínky pro to, aby po zrušení rozsudku soudu prvního stupně soud odvolací rozhodl sám, neboť změna rozhodnutí v neprospěch obviněného v takových souvislostech není vyloučena ([§ 259 odst. 4](#) tr. ř.). Pokud potom obviněný napadl i výrok o trestu, státní zástupce uvedl, že tak lze učinit především prostřednictvím dovolacího důvodu podle [§ 265b odst. 1 písm. h\)](#) tr. ř., nikoli prostřednictvím obviněným uplatněného důvodu. Pokud obviněný namítl, že soudy činné ve věci neaplikovaly fakultativní institut ve smyslu [§ 58 odst. 6](#) tr. zákoníku, má za to, že taková argumentace relevantní není.

Státní zástupce neshledal námitky obviněného důvodné, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl podle [§ 265b odst. 1 písm. e\)](#) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III.

Nejvyšší soud jako soud dovolací ([§ 265c](#) tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom dospěl k následujícím závěrům:

Dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 8 To 29/2013, je přípustné z hlediska ustanovení [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a\)](#) tr. ř., protože bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadá pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest. Obviněný je podle [§ 265d odst. 1 písm. b\)](#) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se jej bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle [§ 265f odst. 1](#) tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením [§ 265d odst. 2](#) tr. ř., ve lhůtě uvedené v [§ 265e odst. 1](#) tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou opodstatněnosti dovolatelem uplatněného dovolacího důvodu.

Protože dovolání je možné učinit pouze z důvodů uvedených v [§ 265b](#) tr. ř., bylo nutno posoudit, zda obviněným J. J. vznesené námitky naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod podle [§ 265b odst. 1 písm. q\)](#) tr. ř.

V rámci dovolacího důvodu dle [§ 265b odst. 1 písm. q\)](#) tr. ř. je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení soudem zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoliv šlo o jiný trestný čin nebo nešlo o žádný trestný čin. Vedle těchto vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též jiné nesprávné hmotně právní posouzení, jímž se rozumí právní posouzení jiné skutkové okolnosti, která má význam z hlediska hmotného práva. Z díkce ustanovení [§ 265b odst. 1 písm. q\)](#) tr. ř. přitom vyplývá, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním namítat toliko vady právní (srov. např. názor vyslovený v usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 73/03, sp. zn. II. ÚS 279/03, sp. zn. IV. ÚS 449/03). Nejvyšší soud tedy není oprávněn v dovolacím řízení přezkoumávat postup soudů nižších stupňů při dokazování a hodnocení důkazů, ale vychází toliko z konečných skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů a v návaznosti na tyto stabilizovaná skutková zjištění posuzuje správnost aplikovaného hmotně právního posouzení. Tato skutková zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. Nejvyšší soud v řízení o dovolání není jakousi třetí instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři, neboť těžiště dokazování leží v řízení před soudem prvního stupně, jehož skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat toliko soud odvolací prostředky k tomu určenými zákonem (např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02).

Při posuzování, zda je oprávněně tvrzení dovolatele o existenci dovolacího důvodu uvedeného v [§ 265b odst. 1 písm. q\)](#) tr. ř., je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. Kdyby měl dovolací soud dospět k jinému závěru ohledně předmětného skutku, musel by zásadním způsobem modifikovat zmíněná rozhodná skutková zjištění, k nimž dospěly soudy obou stupňů, resp. od nich odhlédnout. Takový způsob rozhodnutí však není v dovolacím řízení možný ani přípustný.

S ohledem na výše uvedené tak neobstojí námitky obviněného, v rámci nichž brojí proti provádění důkazů, včetně jejich hodnocení a vyvozování skutkových závěrů z důkazů, neboť dané neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení [§ 2 odst. 5, odst. 6, § 89](#) a násl., [§ 207](#) a násl. a [§ 263 odst. 6, odst. 7](#) tr. ř. Porušení určitých procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, nikoli však podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř., ale jen v případě výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů [zejména podle [§ 265b odst. 1 písm. a\), b\), c\), d\), e\), f\) a l\)](#) tr. ř.], (viz příměř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 5 Tdo 22/2007).

Obviněný byl uznán vinným zločinem zabití podle [§ 141 odst. 1](#) tr. zákoníku, kterého se dopustil ten, kdo jiného úmyslně usmrtil v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.

Skutková podstata trestného činu zabití je privilegovanou skutkovou podstatou k trestnému činu vraždy podle [§ 140](#) tr. zákoníku. Toto ustanovení stejně jako trestný čin vraždy podle [§ 140](#) tr. zákoníku chrání lidský život. Objektivní stránka trestného činu zabití je stejně jako u trestného činu vraždy charakterizována usmrcením člověka, ale na rozdíl od vraždy musí k němu dojít v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Usmrcením se rozumí jakékoli jednání, které vede ke zbavení života člověka. Přitom je nerozhodné, jakých prostředků bylo při něm použito, zda šlo o jednání jednorázové nebo o jednání postupné a dlouhodobé.

Trestný čin zabití je trestným činem úmyslným (srov. [§ 15](#) tr. zákoníku). Úmysl pachatele, byť eventuální, musí směřovat k usmrcení člověka, ale na rozdíl od vraždy pachatel jedná v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli (tzv. afektdelikt) anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného (tzv. provokace), což jsou souhrnně řečeno subjektivní stavy na straně pachatele, které ho z pohledu trestního postihu výrazně privilegují.

Z hlediska privilegovaného posuzování musí silné rozrušení pachatele pocházet ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli. Silné rozrušení pachatele je duševní stav, při němž pachatel jak vnitřně, tak i zpravidla navenek vykazuje značné emoční vzrušení či neklid ovlivňující jeho další jednání a projevující se v průběhu činu. Silné rozrušení může u pachatele vzniknout postupně, např. v důsledku narůstajících obav o život při pronásledování, ale i náhle či prudce. Silné rozrušení může mít i povahu náhle nebo prudké afektivní reakce na okamžitě vzbuzený strach, úlek, zmatek apod. Silné rozrušení, jako vystupňovaná emotivní reakce na strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli, sice nemusí nutně ovlivnit přičetnost, ale vždy vede k značnému zúžení vědomí a oslabení psychických zábran u pachatele, neboť ovlivňuje jeho schopnost racionálně uvažovat (srov. R 14/2011). Přitom však musí jít o lidsky pochopitelnou reakci na některý z uvedených stavů. Zákon zde užívá pojem „omluvitelné hnutí mysli“, čímž vyjadřuje, že je třeba na pachatele hledět s určitou shovívavostí, což právě odůvodňuje nižší trestnost takového jednání. Na druhé straně to však neznamená, že by takový čin tím byl zcela ospravedlnitelný, neboť stále zůstává, byť mírněji, trestuhodným a zavrženíhodným, neboť jde o úmyslné usmrcení člověka.

Strach, úlek nebo zmatek pachatele se podřazují pod obecný pojem tzv. omluvitelných hnutí mysli, která pocházejí z polehčujících a pochopitelných duševních stavů pachatele. Jde v zásadě o nelibé emotivní reakce na podstatný vnější podnět v podobě útoku, nebezpečí či jiného ohrožení, které jsou zpravidla spojeny s neurovegetativními projevy. Tato omluvitelná hnutí mysli musí navazovat na podněty mimořádné intenzity a závažnosti, neboť musí vyvolat silné rozrušení (např. u strachu půjde o vystupňovanou obavu o svůj život nebo o život blízkých osob, popř. o jinou vážnou újmu na zdraví) – srovnej Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1489 – 1494.

Nejvyšší soud neshledal důvodnými námitky obviněného stran nerespektování pokynů a právního názoru Ústavního soudu vyložených v nálezu ze dne 18. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10. Obviněný namítl, že Vrchní soud v Praze učinil z provedených důkazů skutková zjištění, která vyhodnotil diametrálně odlišně než Ústavní soud, zejména pak stran iniciace brachiální potyčky.

V obecné rovině není změna výroku rozsudku, resp. právní kvalifikace odvolacím soudem nepřipustná.

Podle [§ 259 odst. 3](#) tr. ř. může odvolací soud sám rozhodnout rozsudkem ve věci, jen je-li možno nové rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn a popřípadě na základě důkazů provedených před odvolacím soudem doplněn nebo změněn. Odvolací soud se může odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně jen tehdy, jestliže v odvolacím řízení

- a) provedl znovu některé pro skutkové zjištění podstatné důkazy provedené již v hlavním líčení, nebo
- b) provedl důkazy, které nebyly provedeny v hlavním líčení.

Odvolací soud by měl rozhodnout sám rozsudkem tam, kde může učinit nové rozhodnutí na podkladě správně zjištěného skutkového stavu, popřípadě skutkového stavu, který byl na základě důkazů provedených přímo před odvolacím soudem doplněn nebo změněn. Respektuje se zde odlišné postavení soudů obou stupňů, přičemž těžištěm vytváření skutkového stavu zůstává i nadále soud prvního stupně, který má nesporně lepší podmínky pro provádění a hodnocení důkazů v souladu se zásadami ústnosti a bezprostřednosti ([§ 2 odst. 11, 12](#) tr. ř.). Odvolací soud tedy neprovádí „druhé hlavní líčení“ a v něm dokazování ve stejném, nebo dokonce ještě v širším rozsahu než soud prvního stupně. Je však povinen doplnit řízení důkazy potřebnými k tomu, aby mohl rozhodnout o odvolání.

Odvolací soud nemůže sám rozhodnout rozsudkem, jestliže neprovede žádné důkazy a měnil-li by skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně jen na tom základě, že jinak hodnotí důkazy provedené v hlavním líčení před soudem prvního stupně. Pokud by odvolací soud chtěl tyto důkazy hodnotit jinak a na základě odlišného hodnocení důkazů by chtěl změnit skutkový stav, musí provést rozhodující důkazy znovu. Provedení některých důkazů podstatných pro skutkové zjištění, které byly provedeny již předtím v hlavním líčení, znamená, že odvolací soud by neměl opakovat dokazování v rozsahu celého hlavního líčení, ale měl by svou činnost zaměřit jen na důkazy, které mají stěžejní význam; nestačí ovšem jen formální zopakování některých, zejména listinných důkazů, z nichž nebyly zjištěny žádné nové skutečnosti (srov. NS 11/2001-T 281.).

Pro případ změny nebo doplnění skutkových zjištění může odvolací soud přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem. Při jejich hodnocení však musí navazovat na důkazy provedené před soudem prvního stupně v hlavním líčení, přičemž je vázán hodnocením těchto důkazů tak, jak ho provedl soud prvního stupně, s výjimkou těch důkazů, které byly provedeny před odvolacím soudem. I když jsou tedy skutková zjištění, v nichž se odvolací soud odchyluje od napadeného rozsudku, výsledkem provádění důkazů a jejich hodnocení především odvolacího soudu ve veřejném zasedání, nemohou být odtržena od dokazování a hodnocení ostatních důkazů provedeného soudem prvního stupně v hlavním líčení.

Možnost odvolacího soudu doplnit dokazování a rozhodnout na podkladě nově zhodnocených důkazů přímo před ním provedených a důkazů provedených před soudem prvního stupně po jejich vzájemném „skloubení a provázání“ stanoveným procesním postupem (§ 263 odst. 7 tr. ř.) umožní odvolacímu soudu, aby sám rozhodl ve věci odlišně, aniž by musel věc zpravidla opakovaně vracet soudu prvního stupně s formálními pokyny a upozorněními na nutnost přihlídnout ještě k dalším okolnostem případu, a tak si v podstatě „vynucovat“ jiné zhodnocení důkazů a odlišné rozhodnutí ve věci (srovnej Šámal, P. a kol., Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3079 - 3085).

Současně je však třeba dodržet zásadu zákazu reformationis in peius, tj. zákaz změnit napadený rozsudek soudu prvního stupně v neprospěch obžalovaného, pokud odvolací soud nerozhoduje z podnětu odvolání podaného v neprospěch obžalovaného, kdy podle § 259 odst. 4 tr. ř. v neprospěch obžalovaného může odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného.

Po vydání nálezů Ústavního soudu postupoval nalézací soud podle § 314h tr. ř. a § 314k tr. ř. Podle § 314h odst. 1 tr. ř. pokračoval v tom stádiu řízení, které bezprostředně předcházelo vydání zrušeného rozhodnutí, přičemž byl vázán právním názorem, který vyslovil ve věci Ústavní soud v nálezů sp. zn. III. ÚS 3395/10. Nalézací soud v souladu s pokynem Ústavního soudu provedl úkony a doplnění a navázal na hlavní líčení, které proběhlo do vyhlášení rozsudku ze dne 17. 2. 2010, kdy zopakoval doposud provedené důkazy a provedl důkazy nově.

Odvolací soud pak provedené dokazování shledal zcela dostačujícím, kdy taktéž konstatoval, že nalézací soud „dokazování doplnil i o důkazy, které zjevně nemohly skutková zjištění ovlivnit“ (str. 4 napadeného rozsudku). Současně pak nepřisvědčil námitce obviněného o neúplnosti dokazování. Rovněž uvedl, že nesdílí názor, že by hodnocení provedených důkazů bylo vadné. Odvolací soud se však neztotožnil s právními závěry nalézacího soudu maje za to, že napadený rozsudek nalézacího soudu byl v zásadní otázce možného následku nesprávný, a proto jej zrušil jednak pro nesprávně zjištěný skutkový stav podle § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř., jednak pro nesprávnou právní kvalifikaci podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. V rámci projednání věci pak odvolací soud doplnil dokazování výsledkem obviněného a rozhodl výše uvedeným rozsudkem, kdy obviněného shledal vinným zločinem zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku.

Odvolací soud shledal dokazování učiněné nalézacím soudem dostačujícím, nicméně se neztotožnil se skutkovým stavem nalézacím soudem z provedených důkazů vyvozeným a tedy ani s právním posouzením věci. Odvolací soud dodržel postup podle § 263 odst. 7 tr. ř. a doplnil dokazování o výslech obviněného a zhodnotil jej spolu s důkazy provedenými soudem nalézacím ve věci, kdy sám rozhodl ve věci odlišně, aniž by však musel věc opakovaně vracet soudu nalézacímu. Na tomto postupu a úvahách Vrchního soudu v Praze neshledal Nejvyšší soud žádné nedostatky. Nové rozhodnutí ve věci neshledává překvapivým, neboť podmínky, při nichž mohl odvolací soud rozhodnout sám rozsudkem, byly splněny.

Nad rámec uplatněného dovolacího důvodu však směřuje námitka s tímto související, a to, že nebyl dodržen postup podle § 225 odst. 2 tr. ř., tedy že obviněný nebyl upozorněn na změnu právní kvalifikace, resp. možnost přísnějšího posouzení skutku. Takováto námitka je námitkou procesního charakteru, kterážto není, jak bylo již výše uvedeno, pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podřaditelná. Přesto se Nejvyšší soud domnívá, že s ohledem na skutečnost, že se jednalo o čtvrté řízení ve věci, kdy právní kvalifikace odvolacím soudem užitá (zločin zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku), byla již státní zástupkyní navrhována v předchozím řízení, kdy tato usoudila, že ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 tr. zákoníku je tato kvalifikace pro obviněného příznivější, než právní kvalifikace užitá v obžalobě, a následně v podaném odvolání opětovně navrhovala skutek posoudit jako zločin zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku, kdy i Ústavní soud v rámci nálezů tuto kvalifikaci zmiňoval, a tedy takováto možnost posouzení jednání obviněného nebyla pro něho překvapující.

Namítá-li pak obviněný, že odvolací soud se odchýlil od hodnocení důkazů a skutkových zjištění učiněných Ústavním soudem, nelze této námitce přisvědčit. Ústavní soud v rámci usnesení shledal nedostatky zejména ve skutkových zjištěních stran iniciace brachiální potyčky mezi obviněným a poškozených, tedy počátku celého incidentu a jeho povahy, kdy nebylo dle názoru Ústavního soudu obecnými soudy dostatečně zjištěno, zda obviněný psa poškozeného vyprovokoval k hlasitému štěkání či nikoli, a v samotném průběhu celé potyčky, neboť jsou taková zjištění zásadní pro posouzení dalších otázek, zejména pak „pro relevantní úvahy o míře zavinění obviněného, pro úvahy o eventuální nutné obraně, pro úvahy o existenci tzv. omluvitelných pohnutek, pro výměru trestu a pro posouzení tzv. „viktimologického spoluzavinění“ ze strany poškozeného“ (odst. 22 nálezů Ústavního soudu). Současně shledal Ústavní soud nedostatečným posouzením charakteru zranění, která obviněný utrpěl brachiálním násilím ze strany poškozeného a při kousnutí psem (odst. 23 nálezů Ústavního soudu). Závažnou vadou pak bylo chybné „posouzení tzv. omluvitelných pohnutek, relevantních pro eventuální právní kvalifikaci inkriminovaného skutku buď jako trestného činu zabití podle § 141 nebo jako trestného činu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a tr. zákoníku“ (odst. 26 nálezů Ústavního soudu).

Odvolací soud doplnil a upřesnil některé skutečnosti stran počátku celého incidentu, průběhu potyčky, zejména pak participaci poškozeného a intenzitu jeho útoku na obviněného, zranění, která obviněný utrpěl, stejně jako skutečnosti, že se obviněný ozbrojil legálně drženou pistolí a následně se přivedl do stavu těžké opilosti, tedy skutečnosti potřebné pro zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, což otvírá i možnost posouzení omluvitelných pohnutek či polehčujících okolností ve smyslu § 41 tr. zákoníku. Odvolací soud pak uvedené závěry vložil do skutkové věty výroku o vině.

Nelze přisvědčit obviněnému, že by Ústavní soud snad výslovně uvedl, že obviněný jednal v nutné obraně či že jeho jednání nelze s ohledem na omluvitelné pohnutky shledat trestným. Nejvyšší soud je toho názoru, že ačkoli Ústavní soud do jisté míry akceptoval námitky obviněného, své závěry formuloval ve vztahu k nedostatečně zjištěnému skutkovému stavu, zejména stran příčin brachiální potyčky, jejího průběhu a zranění, která utrpěl obviněný, tedy ke shledání omluvitelných pohnutek a na to navazující posouzení jeho jednání jako zločinu zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku či zločinu ublížení na

zdraví z omluvitelné pohnutky podle [§ 146a odst. 1](#) tr. zákoníku.

Podle [§ 29 odst. 1](#) tr. zákoníku čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Podle odst. 2 nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Podstatou nutné obrany je odvrácení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému trestním zákoníkem, a to činem, který by jinak byl trestným činem, namířeným proti útočníkovi. Obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Přiměřenost obrany se posuzuje především z hlediska intenzity obou akcí, což vyjadřuje pojem způsobu útoku.

Obrana je zcela zjevně nepřiměřená útoku, není-li podle poznatků a úsudku bránícího se, k jehož psychickému stavu vyvolanému útokem třeba přihlížet, k odvrácení útoku potřebná, a kromě toho též, je-li zcela neúměrná jeho intenzitě i významu (zde se do jisté míry vrací v zeslabené formě požadavek proporcionality, poněvadž intenzita útoku je spoluurčována významem ohroženého zájmu a intenzitou zavinění). Proto nejsou zachovány meze nutné obrany, pakliže obránce útočníka úmyslně usmrtil, ačkoli stačilo jej poranit, ani usmrtil-li obránce útočníka, aby odvrátil útok na majetek malé závažnosti (srovnej Šámal, P. a kol., Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 398 – 406).

Námitkami obviněného stran nutné obrany se zabýval jak soud nalézací, tak soud odvolací, resp. neshledaly, že by v projednávané věci přicházelo užití institutu nutné obrany v úvahu. Obviněný poté, co se ozbrojil legálně drženou pistolí a následně se uvedl do stavu těžké opilosti, dráždil psa, na jehož nepřiměřený štěkot zareagoval poškozený, který vyběhl před dům a na ulici, kde zcela nečekaně fyzicky napadl obviněného, který následkem úderů upadl na zem, kde jej napadl pes poškozeného, kterýžto ho kousl do loktu, což vše vyvolalo v obviněném pocit strachu, úzkosti a obavy o život, na což zareagoval střelbou ze své legálně držené pistole a dvěma výstřely poškozeného smrtelně zranil a následně zastřelil i psa.

Nutná obrana je úplným vyviněním se, a proto je třeba užití tohoto institutu velmi pečlivě zvažovat. Užití střelby proti neozbrojenému člověku, byť agresivnímu, může být hraničním případem, nicméně v projednávané věci soudy neshledaly, že by obrana dvěma výstřely z blízkosti 1,5 m proti sic násilně se projevujícímu, ale žádnou zbraní nedisponujícímu poškozenému, byla obranou adekvátní útoku. Použití střelné zbraně představuje vždy fatální riziko, s čímž byl obviněný coby bývalý policista jistě dobře obeznámen. Jako příslušník ozbrojených sil mohl reagovat varovným výstřelem, v krajním případě i střelbou na útočícího psa, přesto použil střelnou zbraň proti blízko stojícímu člověku vědom si rizika, které střelné zbraně představují.

Nad rámec uvedeného Nejvyšší soud podotýká, že sám Ústavní soud v nálezu v odst. 39 a 40 vyložil, že k aplikaci privilegovaných skutkových podstat (trestných činů zabití a ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky) je třeba přistoupit tehdy, pokud pachatel nepřiměřeným způsobem bezprostředně reaguje na surový fyzický útok poškozeného (viz. judikatura Nejvyššího soudu - usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1418/2011, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 6 Tdo 93/2011), kdy shledal, že v projednávané věci „obviněný zde bezprostředně po ukončení nenadálého, velmi citelného fyzického útoku (údery pěstí do hlavy a vyražením zubů, sražením na zem, vypouštěním rozžutého psa bojového plemene), jehož se poškozený dopustil z malicherných příčin, reagoval na útok nepřiměřeným násilím (střelbou)“.

Soudy taktéž neshledaly, že by se jednalo o poštvaní psa bojového plemene proti obviněnému. S tímto závěrem se Nejvyšší soud ztotožňuje. I Ústavní soud uvedl, že „je notoricky známou skutečností, že psi, volně pobíhající za plotem přiléhajícím k ulici, mnohdy spontánně štěkají na chodce nalézající se na ulici (jež má povahu veřejného prostranství), a činí tak bez ohledu na to, zda chodci navazují se psem slovní komunikaci či nikoliv“ (odst. 17 nálezu Ústavního soudu). Pes, který byl obviněným drážděn tím, že tento s ním „navazoval komunikaci“, byl za plotem a na ulici vyběhl až poté, co poškozený otevřel branku v plotě, tedy poškozený psa žádným způsobem nemotivoval a nepokoušel k tomu, aby obviněného napadl. Jak v rámci vyjádření uvedl státní zástupce, nebylo zjištěno, že by poškozený opakovaně kolemjdoucí v takové situaci, oblečen pouze do trenýrek a trička, napadal, tedy se zjevně v daném okamžiku muselo jednat o štěkot intenzivnější a nikoli o pouhý průchod obviněného kolem domu či zahrady. Pes ve chvíli útoku nebyl ze strany poškozeného nijak pokynován k tomu, aby na obviněného zaútočil, tedy nebyl použit jako živá zbraň. S ohledem na časovou posloupnost tak, jak je popsána ve skutkové větě výroku o vině, se pak zdá být zcela nepravděpodobnou obviněným navrhovaná možnost, že poškozený realizoval útok opomenutím, tedy úmyslným nezabráněním útoku psa na obviněného.

Nejvyšší soud neshledal důvodnou ani námitku stran nesprávně vyhodnocené subjektivní stránky.

Obviněný namítl, že jednal v subjektivním přesvědčení, že se jedná o okolnost vylučující protiprávnost, tedy, že jednal v tzv. pozitivním omylu o okolnostech vylučujících protiprávnost, jehož následkem je vyloučení odpovědnosti pachatele za úmyslný trestný čin, resp. trestný čin spáchaný z vědomé nedbalosti. Současně brojil proti závěrům stran možné formy zavinění, máje za to, že s ohledem na okolnosti konkrétního případu a prokázaný psychický stav v době spáchání skutku není možno jakkoli dovozovat příčinnou souvislost mezi jednáním a vzniklým následkem.

Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel:

a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem [[§ 15 odst. 1 písm. a\)](#) tr. zákoníku], nebo

b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [[§ 15 odst. 1 písm. b\)](#) tr. zákoníku].

Zavinění je vybudováno:

a) na složce vědění (intelektuální), která zahrnuje vnímání pachatele tj. odraz předmětů, jevů a procesů ve smyslových orgánech člověka, jakož i představu předmětů a jevů, které pachatel vnímal dříve, nebo ke kterým dospěl svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností, a

b) na složce vůle zahrnující především chtění nebo srozumění, tj. v podstatě rozhodnutí jednat určitým způsobem se znalostí podstaty věci. Jestliže pachatel rozhodné skutečnosti nechce ani s nimi není srozuměn, není tu žádný volní vztah.

Jak složka vědění, tak i složka volní nemusí zcela přesně odpovídat objektivní realitě, nemusí vždy zcela přesně odrážet skutečnosti příslušnými ustanoveními zvláštní části trestního zákona předpokládané a nemusí se vztahovat ke všem podrobnostem, které jsou pro daný čin charakteristické. Postačí, když skutečnosti spadající pod zákonné znaky skutkové podstaty uvedené ve zvláštní části trestního zákona jsou zahrnuty v představě pachatele alespoň v obecných rysech.

V případě úmyslného zavinění je třeba konstatovat, že pro oba druhy úmyslu je společné, že intelektuální složka zahrnuje u pachatele představu rozhodných skutečností alespoň jako možných, rozdíl je v odstupňování volní složky. U přímého úmyslu pachatel přímo chtěl způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, u eventuálního úmyslu byl pro případ, že takový následek způsobí, s tímto srozuměn. Na srozumění pachatele, které vyjadřuje aktivní volní vztah ke způsobení následku relevantního pro trestní právo, je možno usuzovat z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný.

Trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel:

a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí [[§ 16 odst. 1 písm. a](#)] tr. zákoníku], nebo

b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl [[§ 16 odst. 1 písm. b](#)] tr. zákoníku].

S ohledem na prokázaný skutkový stav se nelze domnívat, že by jednání obviněného bylo jednáním nedbalostním. Zcela zřejmá je pak zjevná existence příčinné souvislosti mezi jednáním obviněného - střelbou, a jejím následkem - smrtí poškozeného. Smrt poškozeného zcela jistě nastala v důsledku střelných zranění, která mu obviněný způsobil, což je skutečnost, kterou nelze nijak zpochybnit, a obviněný ji ani nezpochybňuje. Obviněný uvedl, že střelba byla pro něho jedinou možností, jak v dané situaci reagovat, resp. ochránit svou tělesnou integritu, když byl vystaven brachiálnímu útoku ze strany poškozeného a útoku jeho psa. Obviněný tedy pistoli použil s určitým rozmyslem, kdy ji nejdříve musel vytáhnout, dále odjistit a ze zbraně vystřelit. Navíc vystřelil dvakrát. S ohledem na skutečnost, že obviněný je bývalý příslušník ozbrojených složek, policista, je možné, že takovýto manévr, vytažení a odjistění pistole s následnou střelbou, pro něho mohl být do určité míry natrénovaným úkonem, přesto se nelze domnívat, že by se jednalo o zautomatizovanou reakci. Jako bývalý policista, který byl pravidelně přezkušován ze střelby z pistole, si byl vědom možných důsledků použití střelné zbraně, včetně usmrcení. V okamžiku použití pistole tak byl obviněný srozuměn se smrtelným následkem jejího užití proti živému cíli. Obviněný nestřílel ve vysoce nepřehledné situaci, např. ve zmeti těl při fyzické potyčce, kdy by nebyl sto ovlivnit směr výstřelu, ale střílel z bezprostřední blízkosti 1,5 m od poškozeného, kdy směr vedení výstřelu ovlivnit zcela jistě mohl, např. tím, že by střelbu směřoval nad sebe, tedy do vzduchu, či nad osobu poškozeného, případně ji nasměroval do stran. Ačkoliv se zcela jistě jednalo o situaci, která byla pro obviněného stresující, kdy jednal pod vlivem strachu, úleku a obavy o život, ze strany poškozeného se nejednalo o útok takové intenzity, která by opravňovala obviněného k zastřelení poškozeného. Záměrnost se pak vztahuje i na tu část, kdy obviněný přesáhl meze nutné obrany.

Skutkovému ději, tak jak je popsán v rozsudku Vrchního soudu v Praze, zcela odpovídá právní kvalifikace trestným činem zabití podle [§ 141 odst. 1](#) tr. zákoníku.

Námítal-li pak obviněný, že se soudy nezaobíraly možností aplikace [§ 58 odst. 1](#) tr. zákoníku, tj. možností mimořádného snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, pak se jedná o námitku nepodřaditelnou pod obviněným uplatněný dovolací důvod podle [§ 265b odst. 1 písm. g](#)) tr. ř., neboť takto vymezená námitka nesměřuje do právního posouzení prokázaného skutku, ale do výměry (neboli přísnosti) uloženého trestu. Pokud jde o vady výroku o trestu, judikatura umožňuje pod nesprávné právní posouzení skutku podřadit např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl či neměl být uložen souhrnný nebo úhnný trest, popř. společný trest za pokračování v trestném činu. Nicméně obecně platí, že pro námitky vůči druhu a výměře uloženého trestu je výhradně určen dovolací důvod ustanovení [§ 265b odst. 1 písm. h](#)) tr. ř. - a to pouze za situace, pokud byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoníku. To znamená, že jiná domnělá pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu a v důsledku toho v uložení nepřiměřeně přísného nebo naopak mírného trestu nelze v dovolání namítat prostřednictvím dovolacího důvodu podle [§ 265b odst. 1 písm. g](#)) tr. ř., ale ani jiného dovolacího důvodu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 11 Tdo 530/2002, publikované ve Sbírce rozh. tr., sešit č. 4/2003, pod č. 22). Skutečnost, že soud nepoužil ustanovení [§ 58 odst. 1](#) tr. zákoníku o mimořádném snížení trestu odnětí svobody, tedy nenaplnuje dovolací důvod uvedený v ustanovení [§ 265b odst. 1 písm. g](#)) tr. ř. (srov. č. 22/2003 Sb. rozh. tr.), a ani žádný jiný dovolací důvod. Naproti tomu nelze vyloučit, aby v případě, kdy soud v důsledku nesprávného hmotněprávního posouzení některé jiné okolnosti umožňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody předpokládané v ustanovení [§ 58 odst. 2](#), [odst. 4](#), [odst. 5](#) a [odst. 6](#) tr. zákoníku, neaplikoval tento institut, byl naplněn výše označený dovolací důvod. Takovýto případ však Nejvyšší soud v projednávané věci neshledal.

IV.

Podle [§ 265i odst. 1 písm. e](#)) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné. S ohledem na shora stručně ([§ 265i odst. 2](#) tr. ř.) uvedené důvody Nejvyšší soud v souladu s citovaným ustanovením zákona dovolání obviněného J. J. odmítl.

Za podmínek [§ 265r odst. 1 písm. a](#)) tr. ř. tak učinil v neveřejném zasedání.

Poučení:

Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný ([§ 265n](#) tr. ř.).

V Brně dne 30. října 2013

Předseda senátu: JUDr. Petr Š a b a t a